

До спеціалізованої вченої
ради Д 41.086.03
у Національному університеті
«Одеська юридична академія»

В І Д Г У К

офіційного опонента, доктора юридичних наук, доцента **Гринюка Володимира Олексійовича** на дисертацію **Зінченка Валерія Михайловича** «Достатність доказів у кримінальному провадженні», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність.

Актуальність теми дослідження. Дисертаційна робота Зінченка Валерія Михайловича присвячена дослідженню актуальних теоретичних і практичних аспектів достатності як процесуальної властивості доказів у кримінальному провадженні. На нашу думку, актуальність обраної теми дисертаційного дослідження зумовлена кількома чинниками, а саме нормативним закріпленням, доктриною кримінального процесу та практикою застосування.

Зокрема, законодавець у ст. 2 КПК України одним із основних завдань кримінального провадження називає забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура. В свою чергу, виконання вказаного завдання здійснюється шляхом кримінального процесуального доказування, що включає в себе збирання, перевірку, оцінку та використання доказів. Оцінка

доказів як один із етапів кримінального процесуального доказування спрямована на встановлення належності, допустимості та достовірності кожного доказу та достатності їх сукупності, що вказує на дотримання порядку збирання та перевірки доказів, а також забезпечує можливість їх подальшого використання у кримінальному провадженні.

У зв'язку з цим актуальності набуває визначення кола теоретичних питань, що стосуються поняття та сутності достатності доказів, а також практичних проблем, пов'язаних зі встановленням достатності доказів під час досудового розслідування та судового провадження, а також розробка шляхів їх ефективного розв'язання. Поняття меж доказування визначає кількісну характеристику сукупності доказів у конкретному кримінальному провадженні, що дозволяє визначити їх достатність для прийняття відповідних кримінально-процесуальних рішень. І в цьому аспекті дослідник рухається в науковому пошуку проблем достатності доказів у кримінальному провадженні.

Дослідженню окремих аспектів достатності доказів у кримінальному провадженні приділяли увагу у своїх наукових працях наступні вчені: Ю.П. Аленін, Н.Р. Бобечко, І.В. Гловюк, С.В. Гнатенко, В.Г. Гончаренко, В.О. Гринюк, Ю.М. Грошевий, М.В. Деєв, В.А. Завтур, В.С. Зеленецький, О.В. Капліна, С.О. Ковальчук, Р.В. Костенко, М.О. Кочкіна, Г.Р. Крет, Т.В. Лукашкіна, М.М. Михеєнко, М.А. Погорецький, В.О. Попелюшко, С.М. Сівочек, С.М. Стахівський, А.С. Степаненко, М.М. Стоянов, В.І. Теремецький, О.О. Торбас, О.В. Фараон, Ф.В. Чирков, С.А. Шейфер, О.Г. Шило та інші.

Однак, відмічаємо відсутність на сьогодні комплексних наукових досліджень, присвячених достатності доказів як їх процесуальній властивості у кримінальному провадженні, що негативно впливає на теоретичне розуміння та практику реалізації нормативних положень чинного кримінального процесуального законодавства. Крім того, щодо поняття достатності доказів для прийняття процесуального рішення існує в юридичній доктрині плюралізм

думок із зазначеного питання. Це пояснюється постійним вдосконаленням вчення про докази і доказування у кримінальному провадженні.

Тому вважаємо, що комплексний аналіз питання достатності доказів у кримінальному провадженні, а також формування авторської концепції достатності доказів як їх процесуальної властивості у кримінальному провадженні є надзвичайно актуальними для сучасної кримінальної процесуальної науки та практики, оскільки його результати можуть бути використані в процесі вдосконалення чинного кримінального процесуального законодавства України, практики його застосування.

З цих міркувань є підстави для твердження, що обрана Зінченком Валерієм Михайловичем тема дисертаційного дослідження «Достатність доказів у кримінальному провадженні» має комплексний характер з важливої для науки та практики проблеми, теоретичне та прикладне значення, а отже, й безперечно високий рівень актуальності.

На погляд офіційного опонента, в роботі правильно зазначається **мета і завдання** дисертаційного дослідження, формулювання **об'єкта та предмета** дослідження.

Результати наукового дослідження, викладені у дисертації, ґрунтуються на грамотному використанні сучасних прийомів і методів наукового пізнання, які обрані з врахуванням мети роботи та завдань, які поставив перед собою автор.

Оцінка методології дослідження. Отримання нових наукових результатів є неможливим без використання належного сучасного загальнонаукового та спеціального методологічного інструментарію. У роботі автором використано системно-структурний, структурно-функціональний, формально-юридичний, соціолого-правовий методи, а також метод теоретико-правового моделювання. Вказані методи застосовувались комплексно, що сприяло забезпеченню всебічності, повноти й об'єктивності проведеного дослідження, обґрунтованості й узгодженості сформульованих у дисертації висновків, а також достовірності отриманих результатів.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, що містяться в дисертації, та їх достовірність. Детальний аналіз результатів дисертаційної роботи показав, що здобувачем кваліфіковано висловлюються та аргументуються судження з проблем, що охоплюються темою дослідження.

Основні наукові положення, теоретичні основи, висновки та рекомендації чітко сформульовані, достатньо обґрунтовані і не викликають сумнівів.

Перелік обраних для дослідження питань, змістове описання в дисертації викладеного матеріалу дає в цілому можливість встановити сутність і значення вивчених проблем та вказує на зв'язок даного дослідження із відповідними програмами, планами.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані дисертантом, у своїй більшості є обґрунтованими, аргументованими та переконливими. Автором для обґрунтування своїх висновків, пропозицій використано вагомий обсяг літературних джерел з різних галузей наукового знання, серед яких міжнародні документи, нормативно-правові акти різних держав, теоретичні джерела різних часів, судові рішення тощо (загалом 272).

Достовірність дослідження підтверджено апробацією основних його положень на Міжнародній науково-практичній конференції «Правове регулювання суспільних відносин: актуальні проблеми та вимоги сьогодення» (м. Запоріжжя, 26-27 липня 2019 року); Міжнародній науково-практичній конференції «Національні та міжнародні стандарти сучасного державотворення: тенденції та перспективи розвитку» (м. Харків, 2-3 серпня 2019 року); Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні питання правової теорії та юридичної практики» (м. Одеса, 9-10 серпня 2019 року).

Вище вказане дозволяє зробити висновок про достатній рівень обґрунтованості положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційному дослідженні та свідчить про належний рівень наукового

дослідження, яке за своїм змістом і розглядом проблем відповідає поставленим вимогам.

Структура дисертаційного дослідження логічно побудована та характеризується логічним та чітким змістовним наповненням. План дисертації забезпечує комплексність та системність при вирішенні проблемних питань достатності доказів у кримінальному провадженні.

Наукова новизна одержаних в ході дослідження результатів у загальному полягає насамперед у тому, що дисертація Зінченка Валерія Михайловича є кваліфікаційною науковою працею, в якій отримано нові результати у вигляді комплексу наукових висновків щодо розуміння достатності доказів у кримінальному провадженні.

Наукову новизну ми вбачаємо насамперед у наступних акумульованих положеннях:

- охарактеризовано достатність доказів як неодмінну умову застосування стандартів доказування під час ухвалення відповідних процесуальних рішень та забезпечення їх дотримання, а також розкрито взаємозв'язок вказаної властивості доказів із кожним з основних стандартів формування рівня переконання, необхідного для прийняття відповідного процесуального рішення (стандартів «обґрунтована підозра», «достатня підстава» та «поза розумним сумнівом»);

- розкрито вплив достатності доказів на визначення форми закінчення досудового розслідування та розглянуто її як необхідну умову забезпечення обґрунтованості процесуальних рішень сторони обвинувачення, що ухвалюються у зв'язку із закінченням досудового розслідування, а саме: обвинувального акта, у тому числі складеного у зв'язку із укладенням під час досудового розслідування угоди, клопотання про застосування примусових заходів медичного та виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності і постанови про закриття кримінального провадження;

- узагальнено коло випадків здійснення оцінки доказів із точки зору

їх достатності сторонами кримінального провадження під час судового провадження у першій інстанції та розкрито механізм її встановлення у кожному з наведених випадків;

- узагальнено коло процесуальних документів і дій сторін кримінального провадження, що відображають здійснювану ними оцінку доказів із точки зору їх достатності під час апеляційного провадження та розкрито механізм її встановлення на момент складання відповідних процесуальних документів і вчинення відповідних процесуальних дій.

Перелічені наукові положення є основними, найбільш значущими, що характеризується безспірною науковою новизною, але вони далеко не повні. Немало і таких наукових положень та висновків, які спрямовані на удосконалення положень чинного кримінального процесуального законодавства в аспекті розробленого автором підходу до розуміння достатності доказів у кримінальному провадженні, зокрема удосконалено: вимоги до змісту письмового повідомлення про підозру за рахунок обґрунтування пропозиції щодо підтвердження наведених у ньому фактичних обставин кримінального правопорушення, у вчиненні якого підозрюється особа, доказами, оціненими слідчим, прокурором відповідно до ст. 94 КПК України; доктринальне визначення поняття доказів, достатніх для підозри особи у вчиненні кримінального правопорушення, шляхом врахування у ньому сутнісних елементів достатності доказів та її взаємозв'язку з предметом доказування; вимоги до змісту обвинувального акта за рахунок обґрунтування пропозиції щодо підтвердження наведених у ньому фактичних обставин кримінального правопорушення, які прокурор вважає встановленими, доказами, оціненими прокурором відповідно до ст. 94 КПК України; теоретичні напрацювання щодо змісту неповноти судового розгляду як підстави для скасування або зміни судового рішення судом апеляційної інстанції, зокрема з урахуванням узагальнення норм кримінального процесуального закону та сформованої на його основі судової практики обґрунтовано, що неповнота судового рішення зумовлена або

невстановленням судом першої інстанції обставин, що становлять предмет доказування у кримінальному провадженні, або обґрунтуванням ним судового рішення на основі недостатньої сукупності доказів.

Повнота викладення основних результатів дисертації в опублікованих наукових працях. Основні положення та результати дисертації відображено у 8 публікаціях, у тому числі 4 наукових статтях, опублікованих у фахових виданнях, перелік яких затверджено МОН України, 1 науковій статті, опублікованій у зарубіжному періодичному виданні з юридичного напрямку, тезах 3 доповідей та наукових повідомлень на міжнародних науково-практичних конференціях.

Практична значимість результатів дисертаційного дослідження полягає в тому, що висновки і пропозиції, сформульовані у дисертації, можуть бути використані у: науково-дослідній діяльності – для подальшої розробки теоретичних і практичних проблем доказування; правотворчій діяльності – для удосконалення КПК України у частині визначення поняття достатності доказів; правозастосовній діяльності органів досудового розслідування, адвокатів і судів – у ході здійснення досудового розслідування та судового розгляду у кримінальному провадженні; навчальному процесі – при підготовці відповідних лекцій і проведенні різних видів занять з навчальних дисциплін.

Аналіз та оцінка структури та змісту дисертації. Структурно дисертаційна робота відповідає усім вимогам, які пред'являються до такого роду робіт. Науково обґрунтованою є архітектоніка дисертаційної роботи, яка дозволила автору повно та всебічно розкрити предмет дослідження.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, що включають дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел (272 найменування) і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 231 сторінку, з яких основний текст – 186 сторінок.

Перший розділ дисертації присвячений висвітленню теоретико-правових основ достатності доказів у кримінальному провадженні. Зокрема, досліджено поняття і сутність достатності як процесуальної властивості

доказів, встановлено її співвідношення з предметом і межами кримінального процесуального доказування та визначено взаємозв'язок достатності доказів і стандартів доказування.

З методологічної точки зору, насамперед, дисертант аналізує доктринальні підходи до розкриття сутності та визначення на цій основі поняття достатності доказів, під яким правильно розуміє їх системну процесуальну властивість, яка відображає наявність сукупності належних, допустимих і достовірних доказів та встановлюється на основі внутрішнього переконання суб'єкта доказування, що ґрунтується на всебічному, повному та неупередженому дослідженні всіх обставин кримінального провадження, на конкретний момент кримінального провадження з метою ухвалення відповідного процесуального рішення (с.24).

Позитивним є те, що в роботі зазначаються такі сутнісні елементи достатності доказів у кримінальному провадженні 1) наявність сукупності належних, допустимих і достовірних доказів; 2) встановлюється на основі внутрішнього переконання суб'єкта доказування, яке ґрунтується на всебічному, повному та неупередженому дослідженні всіх обставин кримінального провадження; 3) встановлюється на конкретний момент кримінального провадження; 4) встановлення спрямоване на ухвалення відповідного процесуального рішення.

У підрозділі 1.2. «Достатність доказів у системі їх процесуальних властивостей» дисертант з урахуванням вірно обраних методів дослідження достатньо ґрунтовно розглядає поняття та сутність належності, допустимості і достовірності доказів та встановлено співвідношення достатності з кожною з них.

Слід погодитись із висновком здобувача про взаємозв'язок та взаємозалежність належності, допустимості та достовірності доказів, що дозволяє визначити можливість їх подальшого використання у ході прийняття відповідного процесуального рішення, а останнє ґрунтується на сукупності належних, допустимих і достовірних доказів, достатніх у своїй сукупності для

його ухвалення. Належність, допустимість і достовірність кожного окремо взятого доказу може виступати предметом самостійної оцінки, здійснюваної суб'єктом доказування, проте на момент ухвалення процесуального рішення вказані процесуальні властивості доказів визначаються у сукупності з їх достатністю, що виступає неодмінною умовою ухвалення законного й обґрунтованого процесуального рішення у кримінальному провадженні (с. 49).

Дослідження обраної тематики було б не повним без з'ясування питань, що стосуються предмета та меж доказування у кримінальному провадженні. Саме тому дисертант у **підрозділі 1.3. «Співвідношення достатності доказів та предмета і меж кримінального процесуального доказування»** розкриває поняття предмета і меж доказування та встановлює їх взаємозв'язок із вказаною процесуальною властивістю доказів. Вірним є висновок автора про те, що предмет доказування являє собою визначену нормами кримінального процесуального закону систему фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню. У свою чергу, вказані факти та обставини становлять достатню підставу для ухвалення відповідного процесуального рішення (с.54).

Підрозділ 1.4. «Взаємозв'язок достатності доказів і стандартів доказування» присвячено визначенню поняття та системи стандартів доказування і встановленню впливу на їх застосування вказаної процесуальної властивості доказів. Досить повно та ґрунтовно дисертант розглядає такі стандарти доказування: «обґрунтована підозра» – за рахунок підтвердження на основі наявних фактичних даних існування на момент ухвалення процесуальних рішень про застосування низки заходів забезпечення кримінального провадження та письмового повідомлення про підозру обґрунтованого припущення про вчинення особою кримінального правопорушення, що ґрунтується на достатніх доказах; 2) «достатня підстава» – наявність підстав, які дозволяють ухвалити процесуальні рішення про застосування низки заходів забезпечення кримінального провадження

(виклику слідчим, прокурором, судового виклику, тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом і тимчасового вилучення документів, які посвідчують користування спеціальним правом, відсторонення від посади, тимчасового доступу до речей і документів, тимчасового вилучення майна, арешту майна та запобіжних заходів), про дозвіл на проведення обшуку та про надання дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій тощо; «поза розумним сумнівом» – за рахунок підтвердження на основі наявних фактичних даних у кінцевих процесуальних рішеннях у кримінальному провадженні, якими встановлюється винуватість або невинуватість обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення, достовірного висновку про його вчинення обвинуваченим. В роботі правильно зазначається, що останній - це найвищий стандарт доказування.

Другий розділ дисертації присвячений питанню встановлення достатності доказів під час досудового розслідування та складається з трьох підрозділів. Автор наводить цілу низку спірних питань, які виникають в процесі правозастосування під час здійснення досудового розслідування та пов'язані із наявністю достатності доказів на цій стадії процесу.

У підрозділі 2.1. «Достатність доказів у ході застосування заходів забезпечення кримінального провадження» розкрито механізм оцінки доказів із точки зору цієї процесуальної властивості під час ініціювання розгляду та вирішення питання про застосування вказаних заходів. Обґрунтовано, що у ході застосування заходів забезпечення кримінального провадження оцінка доказів із точки зору їх достатності здійснюється: 1) учасниками кримінального провадження на момент подання клопотання про їх застосування; 2) слідчим суддею на момент постановлення ухвали про застосування заходів забезпечення кримінального провадження (с.95).

У підрозділі 2.2. «Достатність доказів у ході повідомлення про підозру» присвячений розкриттю механізму оцінки доказів із точки зору цієї процесуальної властивості на вказаному етапі досудового розслідування. Вдосконалено доктринальне визначення поняття доказів, достатніх для

підозри особи у вчиненні кримінального правопорушення (с.97). Вказано на спрямованість процесуального керівництва досудовим розслідуванням у ході повідомленні про підозру на перевірку наявності достатніх доказів, які підтверджують зміст підозри. Розкрито підстави зміни повідомлення про підозру у контексті встановлення слідчим, прокурором достатності/недостатності доказів (с.127).

У підрозділі 2.3. «Достатність доказів у ході закінчення досудового розслідування» дисертантом розкрито механізм оцінки доказів із точки зору цієї процесуальної властивості на зазначеному етапі досудового розслідування. Встановлено вплив достатності доказів на визначення форми закінчення досудового розслідування, а саме: наявність достатніх доказів вказує на можливість ухвалення слідчим, прокурором (з урахуванням їх компетенції) обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності, а відсутність достатніх доказів для доведення винуватості особи у суді та вичерпання можливості їх отримати – на можливість ухвалення постанови про закриття кримінального провадження. Як вірно зазначає дисертант, на цьому етапі досудового розслідування достатність доказів забезпечує можливість ухвалення відповідного процесуального рішення (постанови про закриття кримінального провадження, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, складання обвинувального акта) (с. 131).

Третій розділ «Встановлення достатності доказів під час судового провадження» складається з двох підрозділів і присвячений розкриттю особливостей оцінки доказів із точки зору вказаної процесуальної властивості у ході судового провадження в першій та апеляційній інстанціях.

У підрозділі 3.1. «Достатність доказів під час судового провадження у першій інстанції» розкрито особливості їх оцінки з точки зору цієї процесуальної властивості у вказаній стадії кримінального провадження.

Достатність доказів розглянуто як необхідну умову забезпечення обґрунтованості судових рішень і розкрито сукупність ознак, які характеризують обґрунтованість судового рішення та на підставі яких визначено її поняття.

Узагальнено коло випадків здійснення оцінки доказів із точки зору їх достатності сторонами кримінального провадження під час судового провадження у першій інстанції. Досить позитивним є те, що автор зазначає, що під час судового провадження у першій інстанції оцінка доказів із точки зору їх достатності може здійснюватися сторонами кримінального провадження і мати місце у ході: 1) обґрунтування клопотання про обрання, зміну або скасування заходів забезпечення кримінального провадження; 2) зміни прокурором обвинувачення, висунення ним нового обвинувачення та початку провадження щодо юридичної особи під час судового розгляду, відмови прокурора від підтримання державного обвинувачення; 3) виступів учасників кримінального провадження, вказаних у ч. 1 ст. 364 КПК України, з промовами у судових дебатах і виступу обвинуваченого з останнім словом; 4) обґрунтування учасниками кримінального провадження клопотання про відновлення з'ясування обставин, встановлених під час кримінального провадження, та їх перевірку доказами

Підрозділ 3.2. «Достатність доказів під час провадження у суді апеляційної інстанції» присвячений розкриттю особливостей їх оцінки з точки зору цієї процесуальної властивості у зазначеній стадії кримінального провадження. Слід відзначити аргументовану позицію здобувача, яка ґрунтується на тому, що перевірка правильності оцінки доказів, здійсненої судом першої інстанції, спрямована на встановлення судом апеляційної інстанції обставин, що входять у предмет доказування, який, у свою чергу, зумовлюється межами здійснюваного ним перегляду кримінального провадження та межами апеляційного доказування. Це дозволило автору зробити висновок про те, що встановлення судом апеляційної інстанції достатності доказів, досліджених судом першої інстанції, для ухвалення

останнім оскаржуваного судового рішення призводить до залишення вироку або ухвали без змін. І, навпаки, у разі встановлення недостатності доказів, які призвели до неповноти судового розгляду або невідповідності висновків суду, викладених у судовому рішенні, фактичним обставинам кримінального провадження, суд апеляційної інстанції скасовує або змінює вирок чи ухвалу (с.176).

Проте, високо оцінюючи дисертаційне дослідження, не можемо не відзначити, що воно містить положення та висновки, які мають дискусійний характер, потребують додаткової аргументації, обґрунтування чи роз'яснення здобувачем під час прилюдного захисту, зокрема:

1. На ст. 55 автор поряд із загальним виокремлює та дає характеристику іншим видам предмета доказування: родовий (щодо окремих видів злочинів), спеціальний (у справах про суспільно-небезпечні діяння неосудних та злочини, вчинені неповнолітніми), індивідуальний або безпосередній (у кожній конкретній справі), а також локальний (як сукупність обставин, які мають бути встановлені у ході прийняття окремих процесуальних рішень, не пов'язаних із вирішенням справи по суті). Проте зі змісту роботи не прослідковується позиція автора щодо того, чи слід виокремлювати в юридичній доктрині такий вид предмета доказування як локальний, враховуючи існуючу на сьогодні наукову позицію не розмежовувати його від індивідуального (безпосереднього) предмету доказування. Під час прилюдного захисту хотілось б почути думку з цього питання.

2. На ст. 95 дисертації, досліджуючи питання достатності доказів у ході застосування до особи заходів забезпечення кримінального провадження, автором доволі поверхнево висвітлена актуальна на сьогодні проблема оцінки слідчим суддею на стадії досудового розслідування достатності доказів, зокрема на момент постановлення ухвали про застосування заходів забезпечення кримінального провадження. На нашу думку, не розкрито сам

контекст вказаної оцінки доказів слідчим суддею на етапі досудового розслідування. Зокрема, в цьому аспекті примітним є рішення Вищого антикорупційного суду у справі № 991/7701/20 від 23 вересня 2020 року, де зазначається, що оцінка наданих слідчому судді доказів здійснюється не в контексті оцінки доказів з точки зору їх достатності і допустимості для встановлення вини чи її відсутності, доведення чи не доведення винуватості особи, що здійснюється судом при ухваленні вироку, а з метою визначити вірогідність та достатність підстав причетності тієї чи іншої особи до вчинення кримінального правопорушення, а також чи є підозра обґрунтованою, щоб виправдати подальше розслідування або висунення обвинувачення. Одночасно з цим, автором не наведено характеристики існуючої на сьогодні контроверсійної судової практики щодо можливості оцінки слідчим суддею доказів на стадії досудового розслідування.

3. Автор на ст. 108 пропонує внесення змін до чинної редакції ст. 277 КПК України, зокрема доповнення її частиною 2 наступного змісту: «Наведені у письмовому повідомленні про підозру фактичні обставини кримінального правопорушення, у вчиненні якого підозрюється особа, підлягають підтвердженню доказами, оціненими слідчим, прокурором відповідно до статті 94 цього Кодексу». Ми поділяємо ідею експліцитного мотивування письмового повідомлення про підозру, однак запропонована авторська редакція частини 2 ст. 277 КПК України носить дещо «розмитий» характер, зокрема не зрозумілим є механізм її зовнішньої реалізації - у який саме спосіб підлягають підтвердженню фактичні обставини кримінального правопорушення, у вчиненні якого підозрюється особа. Також відсутня вказівка на обсяг фактичних обставин, які мають бути підтверджені, зокрема п.6 ч.1 ст.277 КПК України взагалі говорить про «стислий виклад фактичних обставин кримінального правопорушення» у письмовому повідомленні про підозру.

4. В силу багатоаспектності поняття «повідомлення про підозру», зокрема, його розуміння в теорії як процесуального рішення, у якому

знаходить своє вираження припущення про вчинення особою кримінально караного діяння, рішення, як процесуального документа встановленого зразка, а також як безпосередньої діяльності із вручення письмового повідомлення про підозру, запропонована автором на ст.113 редакція ст. 1 ст. 276 КПК України, на нашу думку, потребує певного уточнення в своєму формулюванні. Зокрема, мова йде про «підстави обов'язкового здійснення повідомлення про підозру», а не про «підстави обов'язкового повідомлення про підозру».

5. На ст. 121 автор говорить про необхідність внесення змін до чинної редакції ст. 291 КПК України, що полягають в нормативному закріпленні обов'язку прокурора обґрунтовувати наведені в обвинувальному акті фактичні обставини кримінального правопорушення. Враховуючи, що при формулюванні ст. 291 КПК України змістовний наголос законодавцем перенесено не на зовнішню обґрунтованість процесуального рішення у вигляді обвинувального акту, а саме на діяльність прокурора перед судом із його доказування – обґрунтування, а також беручи до уваги передбачений ст. 290 КПК України обов'язок слідчого, прокурора, визнавши зібрані під час досудового розслідування докази достатніми для складання обвинувального акта, надати підозрюваному, його захиснику, законному представнику доступ до матеріалів досудового розслідування, хотілося б почути від автора на захисті як він відстоює доцільність власної позиції, співвідносячи її із вказаними положеннями КПК України. Крім того, слід зазначити, що обґрунтованість обвинувачення в обвинувальному акті не містить у собі зовнішнього мотивування, його мотивування носить імпліцитний характер, оскільки це спрямовано на забезпечення неупередженості суду під час судового розгляду обвинувального акта. Тому слід зазначити, що, на думку офіційного опонента, обґрунтування обвинувачення в обвинувальному акті фактичними обставинами кримінального правопорушення буде суперечити забезпеченню неупередженості судді.

Проте, наведені вище зауваження в основному мають дискусійний характер та можуть слугувати підставою для наукової полеміки під час

прилюдного захисту дисертації та не впливають на наукову цінність дисертаційного дослідження.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК:

На підставі викладеного можна зробити загальний висновок, що дисертація **Зінченка Валерія Михайловича «Достатність доказів у кримінальному провадженні»** є завершеною науковою працею, в якій отримані нові результати у вигляді комплексу наукових висновків щодо розуміння достатності доказів у кримінальному провадженні.

Опоноване дисертаційне дослідження відповідає вимогам п.п. 9,11,12,13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою КМУ №567 від 24.07. 2013 року (зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМУ №656 від 19.08.2015 р., №1159 від 30.12.2015 р. та №567 від 27.07.2016 р.), а його автор **Зінченко Валерій Михайлович** заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю: 12.00.09-кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність.

Офіційний опонент:

завідувач кафедри

кримінального процесу та криміналістики

Інституту права

Київського національного університету

імені Тараса Шевченка

доктор юридичних наук, доцент

«10» грудня 2020 р.

В. Гринюк

